

مرکز مدیریت حوزه علمیه قم

معاونت آموزش

مدیریت امتحانات

بسمه تعالی

امتحانات پایان سال - خرداد ۱۳۸۸

پاسخنامه

پایه :	۲	موضوع :	نحو ۲
تاریخ :	۸۸/۳/۲۶	ساعت :	۱۸

نام کتاب: شرح ابن عقیل، از باب الابتدا تا باب فاعل + تجزیه و ترکیب نیمه اول جزء سی

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی:

۱. گزینه صحیح را انتخاب کنید. ب

أ. فعل متعدی واوی رفع و جزم آن تقدیری است ☐ ب. فعل معتلّ الفی رفع و نصب آن تقدیری است ☒

ج. فعل معتلّ یائی نصب و رفع آن تقدیری است ☐ د. فعل معتلّ واوی و یائی نصب آن تقدیری است

۲. در کدامیک از موارد زیر «أی» مبنی است؟ أ

أ. أی اضافه شود و صدر صله آن ضمیر محذوف باشد ☒ ب. أی اضافه شود و صدر صله آن مذکور باشد ☐
ج. أی اضافه نشده باشد و صدر صله آن محذوف باشد ☐ د. أی اضافه نشده باشد و صدر صله آن ضمیر مذکور باشد ☐

۳. ترکیب «مسفرة» در آیات شریفه «وجوه یومئذ مسفرة ضاحكة مستبشرة» چیست؟ ب

أ. مبتدای اسمی ☐ ب. خبر ☒ ج. مبتدای وصفی ☐ د. فاعل ☐

۴. الإلغاء وهو الف

أ. ترک العمل لفظاً ومعناً - جائز ☒ ب. ترک العمل لفظاً ومعناً - واجب ☐

ج. ترک العمل لفظاً فقط - جائز ☐ د. ترک العمل لفظاً فقط - واجب ☐

تشریحی:

۱. حروف مشبّه بالفعل را نام برده و معانی آنها را بنویسید.

إنّ - أنّ: للتوكيد. كأنّ: للتشبيه. لكنّ: للإستدراك. ليت: للتمنّى. لعل: للترجّى.

۲. عبارت «وكلمة بها كلام قد يؤم» را با ذکر مثال توضیح دهید.

یعنی در مواردی در لغت از لفظ «كلمه» معنای «كلام» اراده می‌شود مانند: كلمة اخلاص نسبت به لا إله الاّ الله.

۳. شرائط «جامد» و «صفت» که جمع مذکر سالم بسته می‌شوند را بنویسید.

فیشرط فی الجامد أن يكون لمذكر عاقل خالياً من تاء التانيث ومن التركيب ويشترط في الصفة أن تكون صفة لمذكر عاقل خالية من تاء التانيث، ليست من باب «أفعل فعلى» و لا من باب «فعلان فعلى» ولا ما يستوى فيه المذكر والمؤنث.

۴. موصولات حرفی و موصولات اسمی مشترک را نام ببرید.

الموصولات الحرفية أن المصدرية وأنّ وكى وما و لو.

الموصولات الاسمية المشتركة هي من و ما و أل و ذو عند طى.

۵. مقصود از صفت صریحه را بیان کرده و بنویسید کدام یک صله برای الف و لام موصول قرار می‌گیرد؟

الألف واللام لا توصل إلا بالصفة الصريحة وأعني بالصفة الصريحة اسم الفاعل واسم المفعول والصفة المشبهة.

۶. آیا هر یک از اسم زمان و مکان خبر برای جثّه واقع می‌شود؟ نظر مصنف را بنویسید.

ظرف المكان يقع خبراً عن الجثة وأما ظرف الزمان فلا يقع خبراً عن الجثة. قال المصنف: إلا إذا أفاد نحو: الليلة هلال.

۷. افعال مقاربه بر چند قسم است؟ هر قسم را با ذکر دو مثال بنویسید.

وهي على ثلاثة أقسام أحدها ما دلّ على المقاربة وهي كاد - كرب وأوشك والثاني ما دلّ على الرجاء وهي عسى و حرى واخلولق.

والثالث ما دلّ على الانشاء وهي جعل وطفق وأخذ وعلق وأنشأ.

۸. عمل افعال قلوب را نوشته و تعلیق را تعریف کنید.

هي أفعال تدخل على المبتدأ والخبر بعد أخذها الفاعل فتتصبها مفعولين لها والتعليق هو ترك العمل لفظاً دون معناً لمانع.

۹. آیه «إِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ» را ترکیب کرده و تجزیه کلمات خواسته شده را بنویسید.

إذا: شرطیه زمانیه متعلق به یخسرون یا کالوه. کالوهم: فعل و فاعل و مفعول، شرط برای إذا و مضاف الیه إذا بنا بر قول مشهور (محلاً مجرور). أو:

حرف عطف. وزنوهم: فعل و فاعل و مفعول، عطف بر کالوهم (محلاً مجرور) یخسرون: فعل و فاعل، جواب برای إذا محلی از اعراب ندارد.

کالوا: فعل ماضی - صیغه سوم - اجوف یائی - ثلاثی مجرد - معلوم

یخسرون: فعل مضارع - صیغه سوم باب افعال - صحیح - ثلاثی مجرد - معلوم